

slag i den omhandlede Henseende, og, hvis da dette Endringsforslag ikke gik igjennem, vilde han jo altid have Leilighed til ved den endelige Afstemning ved Sagens 3die Behandling at stemme mod Paragraphen i det Hele.

Judenrigsministeren: Jeg forudsæer, at jeg ikke vil faae Leilighed til at overvære den hele Forhandling; jeg anseer det heller ikke af Bigtighed at tage Deel i samtlige Forhandlinger; men jeg troer dog, at jeg efter Sagens Bessaffenhed og min Stilling bør udtale mig om Sagen paa dens nærværende Trin. Hvad det Spørgsmaal angaaer, om Fæste bør ved en tvingende Lov afløses af Selveiendom, saa har jeg ikke nogen Anledning til for Diesbliffet at gaae ind derpaa. Den store Fleerhed af Udvalget er imod en Tvangslov. Jeg har desuden ved andre Leiligheder udtalt mig saa udførligt derom, at jeg ikke kunde have noget Nyt at sige. Jeg skal derfor holde mig til de Forslag, der ere gjorte af den Deel af Udvalget, hvortil den ærede Ordfører hører. Hovedforslaget, som er gjort fra samme Side, er, at der skulde udnævnes Commissjoner, der skulde bereise Landet, see at mægle imellem Giere og Fæstere med Hensyn til Fæstestedernes Overgang til Selveiendom. Jeg antager nu, at dette Middel er af en særdeles mislig Natur. Den ærede Ordfører erkjender ikke, at det i og for sig skulde være i Almindelighed uberettiget, om Lovgivningen vilde fordrø Fæstes Afløsning imod Giernes Billie til en Priis, som disse ikke sandt at være tilfredsstillende; men han erkjender blot, at der for nærværende Tid ikke er tilstrækkelig Grund til en saadan Lov, og at man derfor skal vente, indtil man, efter at disse Commissjoner have været i Virksomhed i en vis Tid, er kommen til en klarere Overbeviisning om, om der er tilstrækkelig Grund dertil eller ikke. Jeg antager, at der i Retsforholdets Natur og hele Landbosforholdet ikke er Noget, der taler for en saadan Tvangslov, men at det tvertimod vilde være en Rystelse i Eiendomsretten, og at den i det Hele vilde være saare uheldig for den Stand, der skulde begunstiges, nemlig Fæstebonden, og at altsaa Regjeringen ikke bør give nogen Udfigt til, at en saadan Lov kan komme istand. Jeg

troer derhos, at, naar der blev nedsat Commissjoner som de omhandlede, vilde det frembringe en stor Bevægelse og en stor Usikkerhed, som vil være til Skade for det hele borgerlige Samfund. Det kan vel være, at saadanne Commissjoner vilde fremme Fæstegodsets Overgang til Selveiendom paa enkelte Steder, hvor den ellers ikke vilde finde Sted, fordi man paa den ene Side frygtede og paa den anden Side haabede paa den Tvang, der ligger i Baggrunden, altsaa forsaavidt vilde Virkningen være den samme, som skal tilveiebringes ved Tvangsloven. Jeg ønsker vistnok, at Selveiendom maa udbrede sig som det fuldkomnere Forhold; men jeg ønsker, at den skal udbrede sig ved Overbeviisningens Magt og ved Benyttelse af den sædvanlige borgerlige Frihed. Den Lov, som skulde hjemle disse Commissjoners Nedfattelse, forekommer mig forsaavidt at komme i Strid med denne Frihed. Der ligger Noget i Baggrunden, som Lovgivningen ikke vil eller tør udtale sig om; man udtaler ikke bestemt, om Tvangsopløsning skal følge ovenpaa eller ikke, men lader Uvissheden derom blive tilbage; der vil altsaa finde en urolig Bevægelse Sted. Paa den ene Side vil man være ilde stemt mod disse Commissjoner, og paa den anden Side vil man see gjennem disse Commissjoner at fremtvinge Fæsteafløsningen. Der paaberaabes, at det er en almindelig Erfaring, at der ved Hjælp af Forligsmægling tilveiebringes Overeenskomster, man ellers ikke skulde vente. Jeg skal bemærke, at de sædvanlige Forligelsescommissjoner forudsætte en Retsstvift, der skal afgjøres; der kan det være meget godt, at Vedkommende istedetfor at overgive sig til eenfvidige Forestillinger om deres Berettigelse eller til saadanne Førere, som kunne understøtte deres Trættelyst eller Tilbøielighed til at søge Ret gjennem Domstolene, istedet derfor komme til at høre Mænds Forslag, som ønske, at Sagen bliver afgjort paa en billig og for begge Parter tjenlig Maade; derved tilveiebringes naturligtvis ofte Forlig. Men her er i Grunden ikke Noget at forene sig om, der er ikke nogen Ret fra den ene Side, som negtes fra den anden Side; men her er Spørgsmaal om at forandre det ubestridte Retsforhold. Det er Noget, som me-